

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 7/2014-58

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. júna 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészáros (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Fúzerom, Advokátska kancelária, M. R. Štefánika 1256/22, Trebišov, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 46/2011 z 25. januára 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] zaručené čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 46/2011 z 25. januára 2012 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 46/2011 z 25. januára 2012 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 485,28 € (slovom štyristoosemdesiatpäť eur a dvadsaťosem centov) na účet advokáta JUDr. Juraja Füzera, Advokátska kancelária, M. R. Štefánika 1256/22, Trebišov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. apríla 2012 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v ktorej namieta porušenie základných práv zaručených v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžr 46/2011 z 25. januára 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

1.1 Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 7/2014-25 z 15. januára 2014 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

2. Skutkový stav možno na základe sťažnosti a jej príloh zhrnúť takto:

2.1 Sťažovateľov otec, [REDAKOVANÉ], bol od 7. apríla 1932 zapísaný v pozemkovej knihe [REDAKOVANÉ] pre k. ú. [REDAKOVANÉ] ako spoluvlastník okrem iného parciel č. [REDAKOVANÉ] a č. [REDAKOVANÉ] v podiele 2/56. Podľa zápisu na liste majetkovej podstaty (list A) tejto pozemkovej vložky bola kultúra oboch parciel „legelô“, teda „pasienok“, a až do roku 1964, keď sa zastavili zápisy v pozemkových knihách, nebola vo vzťahu k tomuto pozemku zapísaná žiadna zmena jeho kultúry.

Na žiadosť Správy vodných tokov a meliorácií Košice vydal Krajský národný výbor v Košiciach (ďalej aj „krajský národný výbor“) 18. januára 1954 *«na základe ustanovenia zák. čl. XXIII/1885... výmer zn. XI/4-739-16/2-1953. Výrokom tohto výmeru bolo žiadateľovi „udelené vodoprávne povolenie vybudovať rybníky a k tým patriace vodné zariadenia na území obce [REDACTED]“*», a to na 30 rokov; zo súvisiacej dokumentácie je zrejmé, že vodné dielo malo byť vybudované aj na parcelách č. [REDACTED] a č. [REDACTED] v k. ú. [REDACTED]. V bode 7 výroku tohto výmeru krajský národný výbor odporučil *„stavebníkovi získať dohodou, alebo v rámci osobitného pokračovania vyvlastnením tie cudzie pozemky, ktoré sú bezpodmienečne potrebné pre vybudovanie, postavenie, zriadenie“* označeného vodného diela.

K tomu však nedošlo, preto finančný odbor Okresného národného výboru v Rožňave vydal 28. júna 1963 rozhodnutie, ktorým *„podľa vl. nar. č. 15/1959 Zb. a § 11 vyhl. č. 88/1959 Ú. v.“* vyslovil, že *„nehnutelnosti v kat. území [REDACTED]“*, medzi nimi aj parcely č. [REDACTED] a č. [REDACTED], *„prechádzajú podľa cit. predpisov dňom právoplatnosti tohto rozhodnutia do vlastníctva čl. štátu – do správy Štátneho rybárstva n. p. v Stupave“*. Podľa doložky právoplatnosti vyznačenej na ňom rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 15. augusta 1963. Z jeho odôvodnenia vyplynulo, že o náhrade za tieto nehnuteľnosti *„sa rozhodne podľa osobitného vykonávacieho predpisu“*.

Následne došlo geometrickým plánom z roku 1963 (v spojení s neskorším geometrickým plánom z roku 1993) k tomu, že parcely č. [REDACTED] a č. [REDACTED] boli zlúčené do parcely č. [REDACTED] s kultúrou „vodná plocha“ a obe ako samostatné parcely úplne zanikli. Žiadna z týchto zmien, ani zmena vlastníctva však neboli zapísané do pozemkovej knihy. V dôsledku toho dochádzalo podľa sťažovateľa k zahrnutiu týchto parciel do dedičstva po bývalých vlastníkoch a vydávaniu rozhodnutí, uznesení, resp. osvedčení o dedičstve, v ktorých boli tieto parcely uvádzané.

2.2 Keďže na parcely č. [REDACTED] a č. [REDACTED] v k. ú. [REDACTED] nebol zo strany sťažovateľa uplatnený nárok podľa zákona č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 403/1990 Zb.“), podal Východoslovenský rybársky podnik, š. p., Michalovce (ako jeden z nástupníckych podnikov Štátneho rybárstva, n. p.), v roku 1995 návrh na zápis vlastníckeho práva k pozemku parc.

č. [REDACTED] v k. ú. [REDACTED] do katastra nehnuteľností vo svoj prospech a bol aj zapísaný na list vlastníctva č. [REDACTED]. Následne v roku 1996 došlo k predaju tohto pozemku dvom fyzickým osobám.

2.3 Po nadobudnutí účinnosti zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) sťažovateľ požiadal bývalý Obvodný pozemkový úrad Rožňava (ďalej len „pozemkový úrad“ alebo „správny orgán“) o navrátenie vlastníctva k spoluvlastníckemu podielu 2/56 na bývalých pozemnoknižných parcelách č. [REDACTED] a č. [REDACTED]. Pozemkový úrad rozhodnutím č. 2010/00019-1Sax zo 17. mája 2010 vyslovil, že sťažovateľ „*nesplňa podmienky zákona (č. 503/2003 Z. z., pozn.) uvedené v § 1 a § 3*“ a že mu „*nemožno navrátiť vlastníctvo k pozemkom v katastrálnom území [REDACTED] pžkn. vl. číslo [REDACTED]*“ č. [REDACTED] a č. [REDACTED], „*lebo v konaní bola preukázaná zákonná prekážka: nesplnenie podmienok § 1 a § 3 zákona*“; zároveň nepriznal náhradu za tieto pozemky.

Na odôvodnenie svojho rozhodnutia pozemkový úrad v podstate uviedol, že „*pozemky... boli už od roku 1954 v užívaní organizácie socialistického sektora... Stali sa súčasťou vodného diela, preto neslúžili na poľnohospodársku výrobu... nemali v čase prechodu na štát charakter pôdy podľa § 1 zákona...*

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu... 1 Sžo 247/2009... prechod vlastníctva na štát na základe rozhodnutia bývalého ONV podľa vl. nar. 15/1959 Zb. nemožno považovať za to, že v danej veci sú splnené zákonné podmienky podľa § 3 ods. 1 písm. n/ (zákona č. 503/2003 Z. z., pozn.), pretože z ustanovenia § 1 vládneho nariadenia 15/1959 Zb... vyplýva, že uvedené vládne nariadenia nemožno považovať za právny predpis o znárodnení majetku.

Dňa 2. 10. 1990 schválilo Federálne zhromaždenie ČSFR zákon č. 403/1990 Zb... ktorý... sa vzťahoval aj na následky majetkových krívd spôsobených odňatím vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb... Reštitučný nárok... bolo možné uplatniť v lehote 6 mesiacov..., t. j. do 30. 4. 1991...

Z dôkazov, ktoré boli v konaní preukázané, vyplynulo, že pozemky, ku ktorým si účastník konania (t. j. sťažovateľ, pozn.) uplatnil reštitučný nárok, prešli na štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. Tento právny titul... nie je uvedený v ustanovení § 3 zákona č. 503/2003 Z. z., čím účastník konania nesplnil povinné podmienky § 3 citovaného zákona.“.

2.4 Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ opravný prostriedok podľa § 250m a nasl. Občianskeho súdneho poriadku, v ktorom navrhol zrušenie napadnutého rozhodnutia v podstate z týchto dôvodov:

a) vodné dielo nebolo postavené v súlade s vodoprávnym povolením, konkrétne bol porušený bod 7 časti A, v dôsledku čoho bolo vodné dielo postavené na cudzích pozemkoch,

b) od roku 1953 do roku 1963 existovalo obdobie bezprávia, ktoré chce *«štát po 9-ich rokoch cestou Rozhodnutia Finančného odboru ONV – Rožňava... zo dňa 28. 06. 1963 „legalizovať“... pri porušení základných ľudských práv... Navyše... ONV Rožňava.. právnym predchodcom reštituentom (zrejme „reštituentov“, pozn.) odníma právo odvolať sa, lebo z 376 vlastníkom (zrejme „vlastníkov“, pozn.) rozhodnutie doručuje až dvom najväčším sedliakom v dedine, ktorým v prípade, že cit. rozhodnutie... napadnú, hrozí vysídlením z obce [REDAKOVANÉ]»*,

c) k zápisu vlastníckeho práva na štát došlo až v roku 1997, no reštitučný nárok podľa zákona č. 403/1990 Zb. bolo treba uplatniť do 1. mája 1991. V tejto lehote tak nebola známa povinná osoba a sťažovateľ nemal *„právny titul na reštitúciu podľa ust. cit. v zák. č. 403/1990 Zb.“*. Navyše, povinná osoba podľa sťažovateľa vznikla po 20. júli 1997. Zákon č. 503/2003 Z. z. je tak prvou príležitosťou, kedy sťažovateľ mohol uplatniť svoj reštitučný nárok.

2.5 Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) ako súd prvého stupňa rozsudkom č. k. 1 Sp 12/2010-45 z 21. januára 2011 rozhodnutie pozemkového úradu potvrdil a v jeho odôvodnení po rekapitulácii priebehu konania, citácii ustanovení zákona Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu

a zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a rekapitulácii obsahu nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 209/2010-29 zo 16. septembra 2010 uzavrel:

«... v danom prípade ak odporca (t. j. pozemkový úrad, pozn.) vyslovil, že navrhovateľ (t. j. sťažovateľ, pozn.) nespĺňa podmienku zákona (č. 503/2003 Z. z., pozn.) uvedenú v ust. § 1 zákona, tak rozhodol správne, pretože z vyššie citovaných zákonných ustanovení, na ktoré odkazuje poznámkou zákon (§ 2 zákona č. 307/1992 Zb., zákon č. 61/1977 Zb., resp. zákon č. 220/2004 Z. z...) nie je v danom prípade splnená, pretože v čase prechodu predmetných pozemkov... na štát (15. 8. 1963) tieto netvorili poľnohospodársky pôdny fond ani do neho nepatrili, tobôž netvorili lesný pôdny fond, pretože ku dňu prechodu... tu išlo o vodnú plochu a nie o poľnohospodársku pôdu...

Pokiaľ ide o tvrdenie navrhovateľa, že „Oblasťný ústav geodézie a kartografie na stredisku Rožňava cit. Uzn. Finančného odboru ONV Rožňava nezapísal do pozemnoknižných vložiek... v prospech Štátneho rybárstva n. p. Stupava“ je potrebné poznamenať, že v období od 1. 1. 1951 do 1. 4. 1964... už zápis nadobudnutia vlastníctva v pozemkovej knihe nebol podmienkou prevodu vlastníctva, ale mal len deklaratórny význam... navrhovateľom žiadané nehnuteľnosti prešli do vlastníctva štátu dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia... zo dňa 28. 6. 1963, ktoré nadobudlo právoplatnosť 15. 8. 1963...

Pokiaľ ide o námietky žalobcu týkajúce sa skutočnosti, že vodné dielo Rybníky „nebolo postavené v súlade s vodoprávnym povolením“... tieto súd nezobral do úvahy, pretože v preskúmvacom konaní v danej veci nebolo možné posudzovať zákonnosť týchto rozhodnutí, keďže išlo o samostatné správne konania...

V dôsledku nesplnenia jednej z... podmienok... bolo podľa názoru súdu nadbytočné zo strany odporcu skúmať ďalšiu nasledujúcu podmienku uvedenú v ust. § 3 zákona... Preto súd nepovažoval za potrebné ďalej skúmať, či... došlo k naplneniu niektorého reštitučného titulu uvedeného v ust. § 3 zákona pod písm. a) až f).»

2.6 Na odvolanie sťažovateľa, v ktorom zopakoval svoje argumenty z opravného prostriedku (pozri bod 2.4) a odkázal tiež na nálezy ústavného súdu vo veciach sp. zn.: III. ÚS 185/2010, IV. ÚS 209/2010 a III. ÚS 212/2010, najvyšší súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok krajského súdu a odkázal na jeho odôvodnenie, ku ktorému dodal:

„Z vyššie popísaných skutkových okolností a vzhľadom na uvedené ustanovenia zákonov a častí nálezov... č. k. IV. ÚS 209/2010-29 zo dňa 16. 09. 2010 vplynulo, že v preskúvanom prípade nebola splnená zákonná podmienka na navrátenie vlastníctva uvedená v § 1 zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom, keďže v čase prechodu predmetných pozemkov z predchodcu navrhovateľa na štát, tieto netvorili lesný pôdny fond a netvorili ani poľnohospodársky pôdny fond a ani do neho nepatrili; v čase prechodu na štát išlo o vodnú plochu.“

Rozsudok najvyššieho súdu bol sťažovateľovmu zástupcovi doručený 17. februára 2012.

3. Proti tomuto rozsudku smeruje sťažnosť sťažovateľa doplnená neskôr ešte ďalším podaním.

3.1 V sťažnosti proti uvedenému rozsudku sťažovateľ doslova uvádza toto (poznámky sú doplnené ústavným súdom, pozn.):

«Žalovaný (t. j. pozemkový úrad, pozn.) sa dôsledne neriadil... hore uvedenými článkami (myslené čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) a konal v rozpore s nimi, čím vydal zjavne neodôvodnené a arbitrárne rozhodnutie z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, prísne formalistické, účelové, čo malo zároveň za následok porušenie mojich základných práv a slobôd.

V prvom rade chcem poukázať na tú skutočnosť, že pre účely miestnych daní podľa § 6 ods. 1 písm. e, zák. č. 582/2004..., chovné rybníky a vodné plochy sa zdaňujú ako poľnohospodársky pôdny fond. Ak sa teda chovné rybníky zdaňujú ako poľnohospodársky pôdny fond, tak ja ako reštituent nemôžem trpieť za nedokonalú legislatívu, zák. č. 307/92

Zb. Rybníky sú súčasťou zemského povrchu a nie sú mimo neho. Nie je tu uplatnený výklad ratio legis.

Podľa môjho názoru Obvodný pozemkový úrad Rožňava, KS Košice a NS SR Bratislava nesprávne vo veciach rozhodli.

Reštitučné zákony rešpektovali zmiernenie majetkových a iných krívd z obdobia od 25. 02. 1948 do 01. 01. 1990, čo bolo vyjadrené aj zák. č. 480/1991 Zb. o dobe neslobody...

Vlastným zákonom komunistického režimu bola aj Ústava Československej republiky č. 150/1948 Zb., ktorá umožňovala vyvlastnenie iba na základe zákona a nie na základe vládneho nariadenia.

K prechodu vlastníckeho práva na štát v danej veci došlo na základe vládneho nariadenia č. 15/1959... Z uvedeného vyplýva, že vládne nariadenie č. 15/59 Zb. bolo vydané v rozpore s platnou Ústavou ČSR. Komunistický režim rozširovanie socialistického vlastníctva zoštátnením majetku aj v tomto prípade vykonal porušením ľudských práv a vlastnej svojej ústavy.

Z uvedeného je zrejmé, že vládnym nariadením č. 15/59 Zb. sa priamo porušovali ľudské práva alebo sa ním obchádzali právne predpisy a po ich porušení a obídení ich legalizovali nezákonnými správnyimi rozhodnutiami, ktoré označili nezákonne aj pečiatkou právoplatnosti a vykonateľnosti.

Môj reštitučný nárok je opodstatnený v zmysle §§ 1 písm. a, 3 ods. 1 písm. m, n, o, zák. č. 503/2003 Z. z., lebo podľa tohto zákona sa vlastnícke právo vracia k pozemkom, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria a navrátenie vlastníctva k pozemkom nebolo vydané podľa osobitných predpisov.

Podľa § 2 ods. 1 vlád. nar. č. 15/59 Zb. sa toto nariadenie vzťahovalo na veci, ktoré boli vo vlastníctve fyzických osôb a ich celkom alebo prevažne užívali organizácie socialistického sektora na plnenie svojich úloh a to na základe nájomného alebo iného právneho pomeru vzniknutého pred začiatkom účinnosti toho nariadenia t. j. pred dátumom 25. 03. 1959. Teda najprv štát niečo urobil a potom to dodatočne legalizoval.

Zo správneho spisu a teda už aj súdneho spisu nebolo preukázané, že by socialistická organizácia Štátne rybárstvo n. p. Stupava, ktorej nehnuteľnosti boli štátom dané do správy rozhodnutím... zo dňa 28. 06. 1963... mala s vlastníckymi nehnuteľnosťami... teda mojím právnym

predchodcom nájomné zmluvy na poľnohospodársku pôdu, resp. že by socialistická organizácia užívala túto nehnuteľnosť prípadne na základe iného právneho pomeru vzniknutého pred 25. 03. 1959...

Zo spisov nie je preukázaný nájomný vzťah alebo iný právny pomer a nie je preukázaný pokus o odkupovanie nehnuteľností v zmysle § 4 vlád. nar. 15/59 Zb. § 7 ods. 1 vyhl. č. 88/59 Ú. I.

Zo spisov nie je preukázané, že by po prechode najatej veci bolo rozhodované o náhrade v zmysle § 4 ods. 3, 5 vlád. nar. 15/59 Zb. a § 9, 10 vyhl. č. 88/59 Ú. I. ako to bolo zistené správnym orgánom...

Rozhodnutie... zo dňa 28. 06. 1963... bolo vydané preto v rozpore s vtedy platnými predpismi t. j. vlád. nar. 15/59 Zb. a §§ 9, 10 vyhl. č. 88/59 Ú. I., lebo bolo rozhodnuté o prechode vlastníctva bez toho, že by existovali nájomné zmluvy alebo iný právny pomer pred účinnosťou nariadenia a k prechodu vlastníckeho práva došlo bez náhrady. Bol porušený princíp právneho štátu založeného na úcte k právam občanov a súdy mi neposkytli dostatočnú súdnu ochranu a inú právnu ochranu ako to vyplýva z čl. 36 Listiny.

Sporné pozemky v r. 1954 nepochybne patrili do poľnohospodárskeho pôdneho fondu a tieto môj právny predchodca ako aj iní reštituenti využívali. V dôsledku zatopenia pozemkov vodným dielom – Rybníky [REDAKOVANÉ] v r. 1954 došlo k situácii, že občania obce predávali dojnice, pretože nemali pre nich krmivo, nakoľko im pozemky boli odňaté v rozpore s vtedy platnými predpismi. Nemohli pozemky využívať ani na produkciu zeleniny a pod. Opätovne zdôrazňujem, že pred samotnou výstavbou vodného diela štát ani iný štátny subjekt neuzatváral nájomné zmluvy, pozemky nevykúpil a ich nezákonne odňal.

Až v r. 1963 t. j. po 9 rokoch prostredníctvom rozhodnutia... zo dňa 28. 06. 1963... štát „legalizoval“ zoštátnenie pôdy za porušenia základných ľudských práv. Finančný odbor ONV Rožňava nielenže nezákonne odňal pôdu môjmu právnenému predchodcovi, ale navyše mu odňal právo odvolať sa. Z 376 vlastníkov svoje rozhodnutie doručil len dvom vlastníkom aj napriek tomu, že občania žili v obci a vedelo sa, kto je vlastníkom a aké sú ich adresy. Doručovanie rozhodnutia Správneho orgánu nebolo preukázané, bolo mimo rozumných pochybností (zrejme myslené „nebolo preukázané mimo rozumných

pochybností“ , pozn.), a preto je potrebné vychádzať z predpokladu, že rozhodnutia neboli doručené a preto nemôžu byť ani právoplatné.

Na základe takéhoto nezákonného rozhodnutia a nesprávne vyznačenej právoplatnosti nemohlo dôjsť k zápisu tohto rozhodnutia do katastra nehnuteľností. Zápis do katastra nehnuteľností mal byť Správou katastra Rožňava v r. 1997 odmietnutý, lebo už v tom čase bol vydaný zák. č. 403/90 Zb. účinný od 01. 11. 1990...

V čase keď už platil tento reštitučný zákon Východoslovenský rybársky podnik ŠP Michalovce podal... návrh na vklad vlastníckeho práva k poľnohospodárskym pozemkom, ku ktorým sa domáham reštitučného nároku a to na základe rozhodnutia... zo dňa 28. 06. 1963...

Pokiaľ Správa katastra Rožňava v r. 1997 zapísala vlastnícke právo postupovala nezákonne. Na základe zrušeného vlád. nar. č. 15/1959 Zb., vyhl. č. 88/1959 Ú. I. s účinnosťou od 01. 11. 1990 už správa katastra nemohla zapísať vlastnícke právo k nehnuteľnosti na iný subjekt. Správa katastra mala rešpektovať reštitučné zákony, ktoré zrušili predtým platné predpisy. Ak vládne nariadenie č. 15/1959 Zb. a vykonávacía vyhláška boli k 01. 11. 1990 zrušené zák. č. 403/90 Zb. zanikla účinnosť rozhodnutia ako aj samotné rozhodnutie... zo dňa 28.06.1963... Rozhodnutie ako keby neexistovalo a preto nemohlo byť Správou katastra zapísané. Až týmto nezákonným rozhodnutím po 16. 07. 1997 „vznikla“ povinná osoba Východoslovenský rybársky podnik v zmysle zák. č. 403/1990. Z hore uvedených dôvodov je preukázané, že došlo v danej veci od r. 1954 až doteraz k nezákonným postupom a rozhodnutiam, ktoré je potrebné napraviť.

Poukazujem ďalej na tú skutočnosť, že... Východoslovenský rybársky podnik š. p. Michalovce... potom, čo získal vlastníctvo nezákonným zápisom na Správe katastra Rožňava v r. 1997, odovzdal nehnuteľnosti Slovenskému pozemkovému fondu v Bratislave, ktorý následne kúpnu zmluvou... odpredal nehnuteľnosti (dvom fyzickým osobám, pozn.). Táto skutočnosť len preukazuje nezákonnú privatizáciu a obchádzanie, ako aj porušovanie právnych predpisov.

Z uvedeného dôvodu zo strany orgánov štátnej moci a zo strany socialistickej organizácie pri zoštátnení pozemku došlo k hrubému zneužitiu vtedy platných predpisov, čo zakladá môj reštitučný nárok, lebo právne účinne nevznikla vodná plocha a pozemok je

potrebné stále považovať za poľnohospodársky pozemok patriaci do poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Poukazujem na to, že aj prof. Štefanovič vo svojej knihe Pozemkové právo, umelé a prirodzené vodné nádrže zaraďuje do charakteru druhov poľnohospodárskej pôdy.

V čase prechodu vlastníctva na štát v r. 1963 teda nešlo o vodnú plochu, ale o poľnohospodársku pôdu, lebo prechod vlastníctva bol protiprávnym, nezákonným porušovaním vtedy platných predpisov.

Konajúci Správny orgán a súdy nesprávne posúdili právne vec a ich rozhodnutie je arbitrárne.

Je pravdou, že reštitučný nárok nebol uplatnený podľa zák. č. 403/90 Zb. a to z dôvodu, že v pozemkovej knihe, v katastri nehnuteľností a na LV nikdy nebol zapísaný iný právny subjekt, ale vlastnícke právo bolo zapísané na občanoch a teda aj na mojom právnom predchodcovi. Z uvedeného dôvodu nebolo potrebné a možné za účinnosti tohto zákona si uplatňovať reštitučný nárok, lebo o rozhodnutí... zo dňa 28. 06. 1963... sme nevedeli.

V tom čase teda nebola známa povinná osoba a proti nej môj právny predchodca, ktorý bol zapísaný ako vlastníak nehnuteľností v pozemnoknižných vložkách nemohol zahájiť reštitučné konanie. Neexistoval právny titul na reštitúciu podľa zák. č. 403/1990 Zb. Štát nebol zapísaný ako vlastníak a Správa katastra na základe dedičských rozhodnutí zapisovala dedičské rozhodnutia a vlastníctvo najmenej do 16. 07. 1997.

Súdy zaujali stanovisko, že v čase smrti môjho právneho predchodcu ten nebol vlastníkom nehnuteľností a aj keď sa dedičské rozhodnutie zapísalo v katastri a nehnuteľnosť na neho, tak takýto zápis nemožno považovať za osvedčujúci pre vlastnícke právo môjho právneho predchodcu.

Nestotožňujem sa s takýmto právnym záverom súdov, pretože vlastnícke právo môjho právneho predchodcu nemohlo zaniknúť zápisom nezákonného a neprávoplatného rozhodnutia... zo dňa 28. 06. 1963...

Správny orgán ako aj prvostupňový a druhostupňový súd vydali nezákonné rozhodnutia. Na základe vykonaných dôkazov dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam, lebo takto skutkové zistenie z vykonaných dôkazov nevyplývalo. Súdy nesprávne právne vec

posúdili tým, že nepoužili správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistili skutkový stav.

Predkladám nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 2/01, ktorý vo svojom náleze zo dňa 19. 11. 2001 riešil podobnú vec reštitučného majetku, ktorý ako najatá vec prešla do socialistického vlastníctva podľa vlád. nar. 15/59 Zb. a vyhl. č. 88/59 Ú. I. Právne závery Ústavného súdu je možné v celom rozsahu použiť aj na tento prípad, nakoľko v tom čase existovala spoločná Československá socialistická republika a aj reštitučné zákony boli spoločné do rozdelenia Československej republiky na samostatné štáty.

Predkladám Ústavnému súdu aj nález ÚS SR č. I. ÚS 407/2002 a č. III. ÚS 185/2010, ktoré sa zaoberali reštitučnou problematikou vodného diela Rybníky [REDAKOVANÉ].»

3.2 Sťažovateľ v sťažnosti napokon navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1./ Základné práva občana [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy..., čl. 36 ods. 1 Listiny... a čl. 6 Dohovoru... v spojení s právom na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1, Ústavy SR, čl. 11 ods. 1 Listiny... a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru... rozsudkom Najvyššieho súdu... zo dňa 25. 01. 2012 pod sp. zn. 10 Sžr/46/2011... boli porušené.

2./ Zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu... zo dňa 25. 01. 2012 pod sp. zn. 10 Sžr/46/2011 v celom rozsahu a vec vracia Najvyššiemu súdu... na ďalšie konanie.

3./ Najvyšší súd... je povinný zaplatiť sťažovateľovi trovy konania...“

3.3 Ďalším podaním doručeným ústavnému súdu 23. apríla 2012 sťažovateľ precizoval svoje sťažnostné námietky vo vzťahu k právoplatnosti a účinkom rozhodnutia z 28. júna 1963 takto:

„Vždy som namietal a poukazoval na tú skutočnosť, že doručovanie rozhodnutia... zo dňa 28. 06. 1963... nebolo zákonné, v súlade s vtedy platnými predpismi, nebolo doručené a preto nemohla byť na ňom vyznačená doložka právoplatnosti.

Konajúci správny orgán a konajúce súdy sa s týmito námietkami vôbec nezaoberali v odôvodneniach rozhodnutí. Neskúmali predbežne otázku právoplatnosti rozhodnutia, ako

aj tej skutočnosti, či vôbec takéto rozhodnutie aj keď bolo právoplatnosťou vyznačené bolo možné zapísať v katastri nehnuteľnosti v roku 1997, potom čo bolo zrušené vlád. nar. č. 15/1959 Zb., vyhl. č. 88/1959 Ú. I. S touto skutočnosťou sa mali vypoariadať z úradnej moci a nie len na námietku účastníka konania. Ide o absolútnu neplatnosť právnych úkonov, ktorá sa má posudzovať v okamihu keď ku právnym úkonom dochádzalo.

Ďalej prejudiciálne neskúmali či terajší vlastníci nehnuteľnosti nadobudli vlastnícke právo k prevádzaným nehnuteľnostiam zákonným spôsobom t.j. či ich právni predchodcovia nadobudli zákonným spôsobom do vlastníctva nehnuteľnosti a či boli nositeľmi vlastníckeho práva a či mohli vlastnícke právo platne previesť na iný subjekt.

Rímsko-právna zásada nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet znamená, že z nepráva nemôže vzniknúť právo. Ak k predmetným nehnuteľnostiam právny predchodca terajších vlastníkov nenadobudol zákonným spôsobom právo k nehnuteľnostiam, tak ich ani nemohol platne previesť.

Tvrdím, že právni predchodcovia terajších vlastníkov nikdy neboli nositeľmi žiadnych vlastníckych práv k nehnuteľnosti a teda nemali čo prevádzať. Vlastníkom nehnuteľnosti bol stále môj právny predchodca. Neprávoplatným a nezákonným rozhodnutím... zo dňa 28. 06. 1963... môj právny predchodca nemohol byť zbavený vlastníckeho práva aj zápisom tohto rozhodnutia do katastra nehnuteľností. Ak rozhodnutie, zápis rozhodnutia do katastra bol nezákonný, nezákonné boli aj následné právne úkony o prevode vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam. Neplatnosť prvotného úkonu o prevode vlastníctva nemôže byť zhojená ani následným prevodom vo veci na ďalšieho domnelého vlastníka. V súlade so zákonom je nadobudnutie vlastníckeho práva od vlastníka a nie od nevlastníka.

V tejto súvislosti poukazujem aj na nález ÚS SR I. ÚS 407/2010, kde Ústavný súd konštatoval v podobnej veci, ale iných spoluvlastníkov nehnuteľností, že postup Najvyššieho súdu je neprípustný, keď sa aj v dnešnej dobe stotožňuje s konaním orgánov štátnej moci z rozhodného obdobia, teda z obdobia, keď dochádzalo k mocenskému zneužívaniu práva totalitným režimom vo vzťahu k ľudským právam k občanom a tiež že neuznáva účel reštitučných zákonov, ktorých zmyslom je snaha zmierniť majetkové krivdy.

Ďalej poukazujem na uznesenie ÚS SR I. ÚS 50/2010 zo dňa 10. 02. 2010, v ktorom Ústavný súd zaujímal stanoviská k predbežnej otázke platnosti neplatnosti zmlúv,

neplatnosti vkladu, vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, zásady, že z nepráva nemôže vzniknúť právo a pod. Toto ústavné rozhodnutie je možné aplikovať aj v tejto veci.“

II.

4. Ústavnému súdu bolo 7. januára 2015 doručené vyjadrenie najvyššieho súdu k podanej sťažnosti. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení uviedol, že „v zmysle uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky II. ÚS 7/2014-25, ktorým bola sťažnosť [REDAKOVANÉ] prijatá na ďalšie konanie, sa mal najvyšší súd vyjadriť k skutočnosti, že rozsudky (krajského ako i najvyššieho súdu) sa nijako nevyrovnávajú s otázkou, aký vplyv by mala prípadná protiprávnosť vodoprávneho povolenia z roku 1954 na reštitučný nárok sťažovateľa. Je totiž zrejmé, že zmeny kultúry sporných pozemkov z pasienkov, ktoré by do poľnohospodárskeho pôdneho fondu patrili, na vodnú plochu, ktorá do poľnohospodárskeho pôdneho fondu zrejme nepatrí, je práve dôsledkom uvedeného vodoprávneho povolenia. Je preto potrebné zdôrazniť, či by ústavokonformná interpretácia nevyžadovala posudzovať obe rozhodnutia (vodoprávne povolenie a rozhodnutie z 28. júna 1963) ako jeden logický celok, ktorý spôsobil, že pôvodne súkromná poľnohospodárska pôda sa (podľa okolností protiprávne) stala štátnou vodnou plochou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti poukazuje predovšetkým na účel zákona č. 503/2003 Z. z., ktorý spočíva v zmiernení niektorých majetkových krívd, ktoré sa udiali v rokoch 1948-1990. Zákonodarca v zákone presne vymedzil, aké podmienky musí oprávnená osoba splniť, pokiaľ sa domáha navrátenia vlastníctva k pozemkom, ktoré prešli na štát z taxatívne vymenovaných dôvodov. V prvom rade ale musí byť splnená podmienka, že v čase prechodu nehnuteľností na štát tieto tvorili poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrili, lesný pôdny fond alebo do neho patrili (§ 1 zákona č. 503/2003 Z. z.). Vychádzajúc z uvedeného ustanovenia ako i ustálenej judikatúry najvyššieho súdu v danom prípade je najvyšší súd toho názoru, že pozemkový úrad pri posudzovaní žiadosti oprávnenej osoby skúmal, či je splnená zákonná podmienka uvedená v § 1 zákona č. 503/2003 Z. z. Nakoľko v čase prechodu predmetných nehnuteľností na štát (podľa vykonaných dôkazov - rozhodnutie zo dňa 28. júna 1963) tieto netvorili poľnohospodársky

pôdny fond ani do neho nepatrili a ani lesný pôdny fond, pretože tvorili vodnú plochu, rozhodol zákonne bez skúmania platnosti vodoprávneho povolenia. Predmetné vodoprávne povolenie nie je predmetom preskúmavania prejednávanej veci, ale predmetom je preskúmanie rozhodnutia, na základe ktorého nehnuteľnosti prešli na štát. Ak by aj vodoprávne rozhodnutie bolo spochybňované, treba podotknúť, že v žiadnom inom konaní nebolo zrušené ani napadnuté. Tunajšiemu súdu v danom konaní neprináleží skúmať rozhodnutia a dekréty štátu, ktorými bola takáto zmena povahy pozemku vykonaná.

Vychádzajúc z uvedeného považuje Najvyšší súd Slovenskej republiky sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú.“

5. Na výzvu ústavného súdu sa sťažovateľ k stanovisku najvyššieho súdu nevyjadril a nezaslal ústavnému súdu repliku.

6. Na výzvu ústavného súdu sa k podanej sťažnosti vyjadril pozemkový úrad, ktorý však v prevažnej miere zopakoval závery už uvedené v jeho rozhodnutí č. 2010/00019-1Sax zo 17. mája 2010, ktoré ústavný súd už zhrnul v bode 2.3 tohto nálezu.

7. Sťažovateľ aj najvyšší súd súhlasili s upustením od ústneho pojednávania v konaní pred ústavným súdom.

III.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom je sťažnosť, ktorou sťažovateľ brojí proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu najmä z dôvodov, že najvyšší súd neposkytol sťažovateľovi ochranu jeho základných práv a slobôd, keď aproboval rozhodnutie správnych orgánov, ktoré boli arbitrárne, z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, prísne formalistické a účelové.

Východiská pre rozhodnutie ústavného súdu v sťažovateľovej veci

9. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu

zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého ochrany sa fyzická osoba alebo právnická osoba domáha, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Otázku, či konanie rešpektovalo princípy uvedené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, posudzuje ESLP so zreteľom na „osobitné okolnosti prípadu“, posudzujúc konanie ako celok.

10. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (napr. III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie ustanovení príslušných právnych predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Všeobecný súd musí vychádzať z toho, že súdy majú poskytovať v súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená

spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07).

12. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu.

13. Ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti taktiež vyslovil, že slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy (I. ÚS 23/01, III. ÚS 328/05, III. ÚS 260/07).

14. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy obsah vlastníctva tvorí súhrn subjektívnych vlastníckych oprávnení, medzi ktoré patrí aj právo vec užívať (*ius utendi*), s vecou nakladať (*ius disponendi*), teda oprávnenie vlastníka určovať ďalší právny osud veci. Citovaný čl. 20 ods. 1 ústavy teda nielenže ustanovuje, že každý má právo vlastniť majetok, ale súčasne zaručuje (podobne aj čl. 1 dodatkového protokolu) realizáciu vlastníckych oprávnení vyplývajúcich aj z § 123 Občianskeho zákonníka. Článok 20 ods. 1 ústavy zabezpečuje každému rovnaké zákonné predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok, ktoré sú upravené v ústave alebo v ďalších zákonoch. Vlastnícke právo každej osoby má rovnaký zákonný obsah a požíva ochranu bez ohľadu na to, či ide o štát, právnickú osobu, obec alebo fyzickú osobu. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy nemožno však odvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez dodržania predpokladov, ktoré sú na tento účel upravené zákonmi. Funkcia práva vlastniť majetok a jeho ochrana spočíva v tom, aby sa vlastníkovi poskytla a súčasne aj

trvale garantovala právna istota, že vlastnícke právo k veci, ktoré nadobudol v súlade s platnými zákonmi, nemôže obmedziť alebo využiť bez právneho dôvodu.

15. Reštitučné zákony vo všeobecnosti predstavujú právnu úpravu zmiernenia majetkových a iných krívd z obdobia od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Je to právna úprava, ktorá mala prispieť k zmierneniu rozsiahlych krívd, ku ktorým došlo v pomerne dlhom období v oblasti občiansko-právnych a administratívno-právnych vzťahov. Reštitučné zákony boli vydané s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom v týchto zákonoch špecifikovanom majetku v období rokov 1948 – 1989. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul).

Závery vo veci samej

16. Kľúčovou pre prieskum napadnutého rozsudku najvyššieho súdu je skutočnosť, že nepriznanie reštitučného nároku sťažovateľa správny orgán i všeobecné súdy odôvodnili len tým, že parcely č. ■■■ a č. ■■■ v roku 1963 (teda v čase vydania rozhodnutia finančného odboru Okresného národného výboru v Rožňave z 28. júna 1963 podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. a § 11 vyhlášky č. 88/1959 Ú. I. o ich prechode na štát) už netvorili poľnohospodársky pôdny fond ani lesný pôdny fond, pretože boli už predtým zaplavené vodným dielom Hrhov postaveným na základe vodoprávneho povolenia Krajského národného výboru v Košiciach zn. XI/4-739-16/2-1953 z 18. januára 1954 vydaného na základe ustanovenia zákona čl. XXIII/1885.

17. V úvode sa však ústavný súd musí vyjadriť aj k samotnému rozhodnutiu finančného odboru Okresného národného výboru v Rožňave z 28. júna 1963 podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. a § 11 vyhlášky č. 88/1959 Ú. I.

18. Uvedeným rozhodnutím z 28. júna 1963 nehnuteľnosti v katastrálnom území ■■■■■, medzi nimi aj parcely č. ■■■■■ a č. ■■■■■, prešli podľa citovaných predpisov dňom právoplatnosti tohto rozhodnutia do vlastníctva štátu – do správy Štátneho rybárstva n. p. v Stupave. Rozhodnutie z 28. júna 1963 bolo vydané podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. a § 11 vyhlášky č. 88/1959 Ú. I.

19. Podľa § 2 ods. 1 vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. sa toto nariadenie vzťahuje na veci, ktoré sú vo vlastníctve fyzických osôb alebo súkromných právnických osôb, a ich celkom, prípadne prevažne užívajú organizácie socialistického sektora na plnenie svojich úloh, a to na základe nájomného alebo iného právneho pomeru vzniknutého pred začiatkom účinnosti tohto nariadenia.

20. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že vládne nariadenie č. 15/1959 Zb. o opatreniach týkajúcich sa niektorých vecí užívaných organizáciami socialistického sektora bolo vydané v rozpore s vtedy platnou ústavou, podľa ktorej obmedzenie vlastníctva a vyvlastnenie je možné vykonať iba na základe zákona (§ 9 ústavného zákona č. 150/1948 Zb. – Ústava Československej republiky), a keďže citované vládne nariadenie (teda nie zákon) bolo vydané na základe § 10 ods. 1 a 2 zákona č. 63/1958 Zb. o druhom päťročnom pláne rozvoja národného hospodárstva Československej republiky, je už na prvý pohľad zrejmé, že v postupoch podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. išlo predovšetkým o zoštátnovanie majetku na účely plnenia hospodárskych plánov a rozširovanie „socialistického vlastníctva“ a vtedajšie štátne orgány v úsilí naplniť túto „líniu“ nemali záujem skúmať v konkrétnych prípadoch splnenie podmienok, ktoré oprávňovali rozhodnúť príslušný orgán o prechode vlastníctva na štát.

21. Podľa čl. XII § 9 ods. 1 vtedy platnej ústavy bolo možné vlastníctvo obmedziť len zákonom. V prípade vyvlastnenia (§ 9 ods. 2 vtedy platného ústavného textu) bolo možné vyvlastniť len na základe zákona a za náhradu. Venovať náležitú pozornosť je potrebné aj zisteniu, že rozhodnutím finančného odboru Okresného národného výboru v Rožňave z 28. júna 1963 nebola uložená finančná náhrada, keďže cena užívaných nehnuteľností preyšovala čiastku uvedenú v § 7 ods. 1 vyhlášky ministerstva financií č. 88/1959 U. I.

o opatreniach týkajúcich sa niektorých vecí užívaných organizáciami socialistického sektora a o náhrade sa malo rozhodnúť podľa osobitného vykonávacieho predpisu (§ 11 vyhlášky).

22. Ústavný súd však popri už citovaných požiadavkách na citlivý prístup k uplatňovaným reštitučným nárokom dáva do pozornosti aj zákon č. 480/1991 Zb. o dobe neslobody, ktorý je súčasťou nášho právneho poriadku a ktorý v § 1 ustanovil, že v rokoch 1948 až 1989 komunistický režim porušoval ľudské práva i svoje vlastné zákony. V tejto súvislosti možno konštatovať, že v sťažovateľom uplatnenom reštitučnom nároku mohla byť naplnená podmienka podľa § 3 ods. 1 písm. n) zákona č. 503/2003 Z. z., a bolo preto sťažovateľovej veci zo strany konajúceho správneho orgánu a následne všeobecných súdov potrebné venovať náležitú pozornosť (a teda aj výkladu a aplikácii § 1 zákona č. 503/2003 Z. z. pri zistenom skutkovom stave) a jeho reštitučný nárok posúdiť prizmou ochrany základných práv a slobôd v spojení s nápravou krívd spôsobených totalitným režimom v období neslobody.

23. Z vodoprávneho povolenia krajského národného výboru zn. XI/4-739-16/2-1953 z 18. januára 1954 vydaného na základe ustanovenia zákona čl. XXIII/1885 vyplýva, že na žiadosť Správy vodných tokov a meliorácií Košice vydal Krajský národný výbor v Košiciach 18. januára 1954 výmer, kde výrokom tohto výmeru bolo žiadateľovi udelené vodoprávne povolenie vybudovať rybníky a k tým patriace vodné zariadenia na území obce ■■■■■, a to na 30 rokov, pričom zo súvisiacej dokumentácie je zrejmé, že vodné dielo malo byť vybudované aj na parcelách č. ■■■■■ a č. ■■■■■ v k. ú. ■■■■■. V bode 7 výroku tohto výmeru krajský národný výbor odporučil stavebníkovi získať dohodou, alebo v rámci osobitného pokračovania vyvlastnením tie cudzie pozemky, ktoré sú bezpodmienečne potrebné pre vybudovanie, postavenie, zriadenie označeného vodného diela.

24. Ústavný súd sa nikde z rozhodnutia správneho orgánu v sťažovateľovej veci, ako ani z rozhodnutí všeobecných súdov nedozvedá, na základe akého dôkazu alebo skutočnosti dospeli tieto orgány verejnej moci k záveru, že v čase vydania rozhodnutia finančného odboru Okresného národného výboru v Rožňave z 28. júna 1963 boli nehnuteľnosti parc.

č. ■■■ a č. ■■■ v k. ú. ■■■ súčasťou vodného diela Rybníky, resp. že v čase vydania rozhodnutia z 28. júna 1963 už bolo vodné dielo Rybníky vybudované.

25. Z vodoprávneho povolenia krajského národného výboru zn. XI/4-739-16/2-1953 z roku 1954 z 18. januára 1954 totiž vyplýva len právo žiadateľa zrealizovať (v budúcnosti) vodné dielo Rybníky a odporúčanie stavebníkovi získať dohodou, alebo v rámci osobitného pokračovania vyvlastnením tie cudzie pozemky, ktoré sú bezpodmienečne potrebné pre vybudovanie, postavenie, zriadenie označeného vodného diela. Samotným vodoprávnym povolením Krajského národného výboru v Košiciach zn. XI/4-739-16/2-1953 z 18. januára 1954 nedošlo k prekvalifikovaniu poľnohospodárskej pôdy na vodnú plochu alebo určení, že dňom právoplatnosti vodoprávneho povolenia sa v ňom uvedené nehnuteľnosti považujú za vodnú plochu, a nie poľnohospodársku pôdu.

26. Nikde z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu (ani z jemu predchádzajúcich rozhodnutí orgánov verejnej moci) nevyplýva, že by v čase vydania rozhodnutia finančného odboru Okresného národného výboru v Rožňave z 28. júna 1963 bolo vodné dielo Rybníky zrealizované alebo že z iných skutočností vyplývalo, že nehnuteľnosti parc. č. ■■■ a č. ■■■ v k. ú. ■■■ už netvorili poľnohospodársky pôdny fond (z vodoprávneho povolenia 18. januára 1954 vyplýva len právo zrealizovať výstavbu vodného diela Rybníky a nie je v ňom uvedené, že by vodné dielo už bolo v procese realizácie).

27. Ak teda najvyšší súd (a pred ním krajský súd a správny orgán) (i) dospel k záveru, že v čase prechodu predmetných pozemkov na štát (dňom 15. augusta 1963, keď nadobudlo rozhodnutie finančného odboru Okresného národného výboru v Rožňave z 28. júna 1963 právoplatnosť) tieto netvorili poľnohospodársky pôdny fond ani do neho nepatrili, tobôž netvorili lesný pôdny fond, pretože ku dňu prechodu tu išlo o vodnú plochu, a nie o poľnohospodársku pôdu z dôvodu, že pozemky boli už od roku 1954 v užívaní organizácie socialistického sektora a stali sa súčasťou vodného diela, pričom (ii) tento záver vyvodzoval výlučne na základe vodoprávneho povolenia Krajského národného výboru v Košiciach zn. XI/4-739-16/2-1953 z 18. januára 1954, ústavný súd hodnotí tento záver ako nepodložený až svojvoľný, keďže z vodoprávneho povolenia z 18. januára 1954

nevyplýva, že by sa dňom jeho vydania poľnohospodárske pozemky stávali vodnou plochou (ako už ústavný súd uviedol, vodoprávne povolenie z 18. januára 1954 upravuje iba právo vybudovať vodné dielo v budúcnosti na určených pozemkoch).

28. Ústavný súd ďalej v tejto súvislosti však dopĺňa, že aj keby orgány verejnej moci vo svojich rozhodnutiach poukázali na skutočnosť alebo dôkaz, z ktorého by vyplývalo, že v čase vydania rozhodnutia z 28. júna 1963 už boli predmetné pozemky v sťažovateľovej veci zaplavené alebo boli súčasťou vodného diela, bolo by potrebné sa vysporiadať s otázkou, či takéto zaplavenia alebo uskutočnenie vodného diela na týchto pozemkoch bolo v súlade s vtedy platným právnym poriadkom (teda či došlo k dohode s vlastníkom pozemkov, resp. k vyvlastneniu podľa vtedy platných právnych predpisov, keďže vodoprávne povolenie Krajského národného výboru v Košiciach zn. XI/4-739-16/2-1953 z 18. januára 1954 nerieši vzťahy stavebníka a vlastníkov pozemkov, na ktorých malo byť vodné dielo vybudované), keďže takéto zistenie má nepochybne vplyv na ustálenie reštitučného nároku sťažovateľa a výklad § 1 a § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z., a teda zmiernenie krívd tých, ktorí trpia v dôsledku zásahov štátnych orgánov z obdobia neslobody namierených proti vlastníctvu, resp. v širšom proti ľudských právam a slobodám.

29. Z uvedeného pohľadu je podľa názoru ústavného súdu prirodzenou požiadavkou kladenou na všeobecné súdy a iné orgány verejnej moci, ktoré rozhodujú o reštitučných nárokoch oprávnených osôb, aby riadiac sa zásadami materiálneho právneho štátu pristupovali k interpretácii reštitučných zákonov s určitou veľkorysťou a naopak, brali do úvahy pre minulý režim príznačné nedostatky vtedajšej legislatívy, najmä však často sa vyskytujúcu svojvôľu vtedajších štátnych a iných orgánov pri uplatňovaní moci. Rozhodne však pri dôslednej individualizácii každého prípadu nemožno uvedené nedostatky pričítať na vrub oprávnenej osoby (porov. III. ÚS 185/2010).

30. V rozpore s uvedenými postulátmi, ktoré podľa názoru ústavného súdu musia byť pri rozhodovaní v reštitučných veciach uplatňované, závery najvyššieho súdu, v ktorých absentuje hlbšia úvaha o postupoch orgánov štátu v dobe neslobody vo veci výstavby vodného diela a zmene poľnohospodárskej pôdy označenej sťažovateľom na vodnú plochu,

svedčia o jeho neústretovom formalistickom prístupe, ktorý protirečí materiálnemu chápaniu právneho štátu, je v rozpore s požiadavkou materiálnej ochrany práv zo strany súdnej moci a v konečnom dôsledku hrozí prípadnou ďalšou krivdou.

31. Keďže napadnutý rozsudok najvyššieho súdu sa týka jednak spravodlivého súdneho konania (súdnej ochrany), ako aj ochrany vlastníctva, ústavný súd rozhodol, zohľadniac už pertraktované závery, že napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu sťažovateľových základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, základných práv podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

IV.

32. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľovi, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním právnym zástupcom advokátom JUDr. Jurajom Füzérom v konaní pred ústavným súdom (bod 3 výroku).

33. Ústavný súd pri priznaní úhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

34. Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby v roku 2012 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie sťažnosti a doplnenie sťažnosti).

35. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2011 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v národnom hospodárstve Slovenskej republiky vo výške 763 eur (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 127,17 eur a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 7,63 eura).

36. Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby v roku 2012 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky v sume 381,51 eur (3 x 127,17 eur) a 3 x režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 22,89 eur (3 x 7,63 eur). Podľa zoznamu daňových subjektov registrovaných pre daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) Finančnej správy Slovenskej republiky je právny zástupca subjektom registrovaným pre DPH (IČ DPH SK1024198549). Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 485,28 eur (404,40 eur + 20 % DPH).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2015